

Ártándi Települési Értéktár :ság

4115 Ártánd, Templom utca 3.
0630 326 47 15 ; 0654 431 710/17
zamtiborkonyvtar@freemail.hu

tevékeny működése, önállóan munkássága, kötelezőjéről, egyháza, községe, lakossága érdekében kifejtett önálló munkásságait hátajját is köszönettel nyilatkozik, emellett fennmaradását hozzájárulással és demenciai jegezőkönyvileg megőrzésének kívánja.

Ujálomszerű helyen elfoglaltatás céljára alkalmasból, egyháza, községe, emberiség, a községi javainak, boldogulására, munkásságára: hasznosítását és segítését kíván.

A kiadvány hitelesít
Kecsk, Ártándon 1926 október 24-én

Községi tanács
jegyző 7

Ártándi Települési Értéktár :ság

4115 Ártánd, Templom utca 3.
0630 326 47 15 ; 0654 431 710/17
zamtiborkonyvtar@freemail.hu

Ártándi Települési Értéktár

ság

4115 Ártánd, Templom utca 3.
0630 326 47 15 ; 0654 431 710/17
zamtiborkonyvtar@freemail.hu

elszakított Várad környéki falvak népének is óhajtott testvéri üzenetet zengeni, hogy „a nagyváradi hegyeket döngető hangjaival megvalósítja a hozzáfűzött gyönyörű gondolatot”.

A Magyar Millennium évében elkészült a gyülekezetünkben a kezdetektől máig szolgáló lelkipásztorok templomi emléktáblája, hálaadó márvány emléktáblát helyeztünk el a templom külső falán, és a karzaton ünnepélyesen elhelyeztük a nemzeti és községi lobogót. A késő barokk és korai klasszicista stíuselemeket vegyítő templom műemlék. A tizenkét tagú presbitériumunk elhatározta, hogy 2002-ben, a templomunk építésének 180. évfordulójára, Isten dicsőségére és az Ő segítségével - saját erőből és pályázat útján remélt forrásból - felújíttatja a becses épületet, amelynek belső falán a református címer nyer elhelyezést.

Ártándnak az 1911-13-as névtárak szerint még 740 református és 126 más vallású lakója volt. Prédikátorai sorában említésre méltó *Szemes János*-nak a neve, aki a gyülekezet lelki igényén kívül az emberek művelődésének ügyét is szolgálta. 1850-től 1870-ig szolgált itt, és „az elnyomó rendszer előtt titokban tartott, előbb csak helybeli, később más községbeliek által is szaporodott olvasó együletet tartott fenn.”

A település lélekszáma ma körülbelül 580 fő. A nyilvántartott egyháztagok száma hozzávetőleg 400. Egyházfenntartói járulékot fizet 150 család, azaz 300 fő, kiknek egytizede rendszeres jár templomba. A gyülekezetünk tagjai közül meglepően többen járnak templomba az ünnepek másnapján, mint az első napján. A stagnáló lélekszámú községünk egyre idősödő tagságú gyülekezete a - hagyományosan gyakorolt - családonkénti és önkéntes mértékű egyházfenntartói járulékfizetési szokás következtében egyre nehezebben tudja előteremteni a gyülekezeti kiadások fedezetét. A helyi önkormányzat rendszeres anyagi támogatása nagy segítségünkre van.

Templomi zenés áhítatot tartunk „Ártándi Magasztalás” címmel évente több alkalommal. A lélekemelő hangversenysorozaton Isten áldásával szolgált már közöttünk többek között a nagyváradi Varadinum vonósnégyes, Dévai Nagy Kamilla Liszt-díjas előadóművész és az élesdi templomi kórus.

A magyarságtudat ápolásában nagy segítségünkre van a *Határmenti Krónika*, a közvetlenül a magyar-román határon fekvő hat határon túli és három itteni gyülekezet lelkipásztorának időszakos regionális hírlevele.

Az ártándi gyülekezetnek egy határon túli magyar református gyülekezettel (az érmelléki *Micske* református egyházközségével) és egy holland református gyülekezettel (*De Nederlandse Hervormde Kerk van Hei- en Boecop*) van testvéri kapcsolata. Néhány éve a hollandiai testvérgyülekezetünk meghívására öt fiatal gyülekezeti tagunk és a lelkipásztor látogathatott el Hollandiába. A szívünkben hálával érkezünk haza, mert átéltük: „Uram, te vagy Istenem! Magasztallak, dicsérem neved, mert csodákat vittél véghez” (Ézsaiás 25,1).

Végezetül, az ártándi gyülekezet jövődjére nézve reménységül álljanak itt *Gombos István* egykori lelkipásztor szavai az egyházközségünk legrégebbi anyakönyvi bejegyzéséből, 1772-ből: „Az jó rendnek és ékességnek Istene pedig segítjen minket továbbra is minden jóra Dicsőségének előbb mozdítására, Anyaszentegyházának közöttünk való terjesztésére, és a mi lelkünknek örök idvességére. Amen!”

Felhasznált irodalom:

- VÁRADY József, *Tiszántúli református templomai I.* Sajószentpéter, Borsodi Református Egyházmegye Kiadója, 1991,
- OROSZ Béla, *Ártánd = Képes Kálvin Kalendárium a 2003. évre – A magyarországi református egyház évkönyve*, szerk. ZSINATI SAJTÓBIZOTTSÁG, Budapest, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 2002, 119–121.

Ártándi Települési Értéktár

ság

4115 Ártánd, Templom utca 3.
0630 326 47 15 ; 0654 431 710/17
zamtiborkonyvtar@freemail.hu

Ártánd

„ISTEN HOZTA EZREDEVES KÖZSÉGÜNKBEN” - ez a felirat fogadja az Ártándra érkező utast a határátkelőhelyéről ismert község bejáratánál. A falu létezéséről legkorábban - 1075-ben - az az adománylevél szól, amelyben I. Géza király (a Rikachi előnévvel említett) Ártándot az általa alapított *garamszentbenedei* kolostornak adományozza. *Bunyitai Vince*, a váradi püspökség történetírója, az eredeti oklevél alapján így rekonstruálta a falu XI. századi képét: „Nagy erdőségek között látunk százbúsz házat, melyek körül szántóföldnek, földművelésnek nyoma sincs; a lakosok méh- és sertésstenyésztésből élnek, mely utóbbi üzletükből vette Ártánd nevét a község is; sert isznak, melyet komlóból maguk főznek, de a komlót nem termesztik, mert az magától terem, csak le kell szedniük az erdei jákra futott indákról; lovakat azonban tartanak.”

A tatárjárás utáni zavaros időkben a távol levő apátság birtokát a szomszédok elfoglalták. Több birtokos kezén át az 1500-as években az *Ártándiak* kezére került. 1552-ben 15 telekkel írták össze a falut. A török háborúk Ártándot is elpusztították. Az 1692. évi összeírás romokban találta, s csak 1722-ben kezdett újjáépülni, amikor a *Várad* melletti *Ósrból* magyar jobbágyok ülték meg. Ezután is sokszor változtak birtokosai, míg *Hodosy János* kunkapitány birtokába nem került. Ennek a családnak volt a leszármazottja az a *Hodosy Miklós*, aki a szabadságharc idején kormánybiztosi tisztséget viselt, majd több évi fogság után Ártádon élt. 1849 augusztusában, a debreceni csata után, nem sokkal *Világos* előtt, a hajdani ártándi *Hodosy*-kastélyban berendezett főhadiszálláson tárgyalt *Rüdiger* orosz tábornok *Pöltemberg Ernő* magyar tábornokkal a magyar honvédsereg fegyverletételéről.

Ártánd középkori egyházáról az 1332-34. évből van adatunk, amikor lelkipásztorai, *János* és *Bereck*, pápai tized fejében 8 illetve 9 garast fizettek. A reformáció elfogadása után a *Váradon* és környékén kialakított úgynevezett „*bihari tractus*”-hoz tartozott. Az egyházközségünk alapításának évszáma ismeretlen. Az első anyakönyvi bejegyzés 1764. november 29-i keltezéssel maradt ránk. Már korábban, 1722-ben, a község tatár és török pusztításból való újjáépülésekor, *Wincze György* prédikátor vezetésével új templomot építettek. 1765-ben fatemplomot építettek, majd 1777-81 között fa haranglábat. 1772-ben *Gombos István* prédikátor „*megbővítette, és jobb rendbe szedte az ekklésiát.*” Az 1809. évi jelentés feljegyz, hogy „*vagyon egy 1793-dik esztendőben öntött harang. Vagyon a templomhoz közel a régi templom porticussá, mely granariumnak hagyatott.*”

1803-ban kezdték el, és 1822-ben fejezték be a ma is álló templom és 30 méter magas torony építését. Az empire szószéket és Mózes-széket 1822-ben készíttette *Bökényi Polyák Imre*, akkori lelkész, *Kalló András* nagyváradi asztalosmesterrel. A szószékkoronát ugyanakkor *Márton Mihály* készíttette a saját költségén. A belső tér 10×26 méteres, mennyezete sík, vakolt, s benne 580 ülőhely van. Egységesen égszínkéék belső berendezése is empire stílusban készült. Orgonáját *Platty Miklós* adományából *Angster József* építtette 1913-ban kilenc változattal. A háború következtében elnémult hangszer holland segítségével történt felújításáért négyszáz jelenlévő ünnepi gyülekezetében adtunk hálát örökkévaló Istenünknek 1999-ben.

Tornyában három harang van. A 799 és 398 kg-osokat *Szlezák László* öntötte Budapesten, 1937-ben, a már említett 165 kg-ost pedig ismeretlen mester 1793-ban. A legrégebb harang felirata: „AZ ÁRTÁNDI REFORMÁTA SZ. EKLESIA MAGA KÖLTSÉGÉN ÖNTETE 1793”. A nyolc mázsás, a néhai *Kóródy Gyula* lelkipásztor idejében öntött, Magyar Feltámadás Harangja vagy köznépi nevén a „*Revíziós?*” nagyharang onnan kapta a nevét, hogy a Trianon után

Ártándi Települési Értéktár :ság

4115 Ártánd, Templom utca 3.
0630 326 47 15 ; 0654 431 710/17
zamtiborkonyvtar@freemail.hu

Kivonat.

Ártánd község képviselőtestületének 1926. évi ok-
tóber hó 23-án tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből. -

Engly Endre községi -
jegyző jelenti, hogy Nagyteret-
tű Dankó Sándor ref. lelkesi
lehet, az esztári ref. gyűlékezést kö-
bizalma az esztári ref. lelkesi ál-
lásra meghívta. Ártánd községtől
eltávolozása folytán, itt eltöltött, 10.
évi lelkesi prédikálata alkalmá-
ból hálánkat, szeretetünket és
tisztalétünket kifejezendő, a ref.
Egyház, a község és lakosság is-
méltában kifejtett érdemeit, jegy-
zőkönyvileg megörökíteni kéri. -

25/1926 sz.

Véghatározat.

A képviselőtestület egyhangú
lelkiesedéssel hozott véghatározata
folytán községi jegyző úrnál
nyújt, elfogadja a kivonata, hogy
Nagyteretű Dankó Sándor
ref. lelkesi lév, községünknek 10. évi
át, volt, tisztalétben álló szer-
telt lelkesi prédikálás eltávolozá-
sát fejő szívvel vesszi tudomásul. -

Felköt, nemer gondoskodásait,
jó szívvel megismerve, köszönmé-